

**VIII МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА
ІНТЕРНЕТ-КОНФЕРЕНЦІЯ**

**«ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ
НАУКИ І ОСВІТИ
В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ»**

ВИПУСК 8

30-31 жовтня 2015 р.

м. Переяслав-Хмельницький

ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет
імені Григорія Сковороди»

Рада молодих учених університету

Матеріали

VIII Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції
«Тенденції та перспективи розвитку науки і освіти в умовах глобалізації»
30-31 жовтня 2015 року

Збірник наукових праць

Переяслав-Хмельницький – 2015

УДК 001+37(100)

ББК 72.4+74(0)

Т 33

Матеріали VIII Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції «Тенденції та перспективи розвитку науки і освіти в умовах глобалізації»: Зб. наук. праць. – Переяслав-Хмельницький, 2015. – Вип. 8. – 575 с.

ГОЛОВНИЙ РЕДАКТОР:

Коцур В.П. – доктор історичних наук, професор, академік НАПН України, ректор ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди»

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Рик С.М. – кандидат філософських наук, доцент, проректор з наукової роботи ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди»

Скляренко О.Б. – кандидат філологічних наук, доцент

Коцур В.В. – кандидат політичних наук, голова Ради молодих учених університету

Кикоть С.М. – кандидат історичних наук, заступник голови Ради молодих учених університету

Гайдаєнко І.В. – керівник центру усної історії, секретар Ради молодих учених університету

©Рада молодих учених університету

©ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди»

Осудив ханжество Хабарова, Иван IV выносит объективный приговор, поэтому облакает его в книжную форму: *«Надобе четки не на скрижалех каменных но на скрижалех сердец плотян»*. Затем монарх опять дает личную оценку опальному боярину и вновь переходит на просторечие: *«Я видал – по четкам матерны лают! Что в тех четках? И о Хабарове мне нечего писати, как себе хочет – так дурует»* [5, 168]. *Сия мала от многих изрекохь вамъ любви ради вашей и иноческаго для жития, иже сами множае насъ вЪсте: аще хотите, обряцете много в божественномъ писании* [5, с. 168].

Композиция «Послания в Кирилло-Белозерский монастырь» представляет собой сложную систему закономерно чередующихся разнородных словесных рядов и контекстов. Смена разных манер изложения зависит от языковой установки автора и его отношения к предмету речи. Когда Иван Грозный рассуждает на божественные темы, использует следующие средства:

1. имена существительные на *-ие, -тие, -ние, -ение*, усиливающие оценочный колорит повествования нюансами экспрессивной семантики, обусловленной характером отвлеченного признака-свойства: *суесловие, смущение, шептание*;
2. оценочные имена прилагательные в роли экспрессивных эпитетов: *безумное суесловие, окаянный*;
3. развернутые метафоры либо цитаты из писания: *«Надобе четки не на скрижалех каменных, но на скрижалех сердец плотян», «в ню оке меру мерите, возмеритца вам»*.

Давая личную оценку происходящему, монарх использует элементы разговорной речи. В основном это касается лексического и синтаксического уровня. В послании представлена как сниженная лексика, так и разговорные конструкции: *матерны лают, дуру ют, больно надокучило, иноческое житие не игрушка, отдуху нет. А я им отец ли духовный или начальник? как себе хочет – так дурует. Что в тех четках?*

В своих посланиях Грозный не смешивает книжные и разговорные элементы, он меняет характер изложения, переход на ту или иную форму повествования (книжную или разговорную) способствует усилению воздействия на адресата.

Столкновение разнородных словесных рядов порождало особый стилистический эффект, что позволило Грозному создать яркие сатирические сцены и образы благодаря чередованию риторических приемов и разговорных элементов. В посланиях монарха обнаруживается четкая система композиционно-стилистических оппозиций, как совершенное иноческое житие противопоставлено введенному боярами монастырскому антиуставу, так и книжный язык – просторечию. Однако следует отметить, что сочетание риторических приемов с разговорными элементами использовалось и в XV веке Иосифом Волоцким. Литературоведами отмечалась своеобразная разностильность в произведениях Иосифа Волоцкого, его умение «с завидной легкостью переходить от одной манеры изложения к другой». Послания Иосифа Волоцкого, связанные с реальным бытом, написаны иначе, чем его полемические послания: в них резко отражается живая бытовая речь того времени. Нет сомнений в том, что творчество Иосифа Волоцкого оказало большое влияние не только на литературу XVI – XVII вв., но и на деловые послания Ивана Грозного [3, с. 437].

В посланиях Ивана Грозного можно наблюдать чередование и переплетение книжно-славянских и разговорных элементов: в его письмах главенствует книжно-славянский тип языка, однако монарх понимал или интуитивно чувствовал несообразность «высокого» книжного языка при обращении к бытовым деталям. Таким образом, чередование языковых средств – это сознательный прием, основанный на игре слов, многозначных сочетаний и переносных значений.

ИСТОЧНИКИ И ЛИТЕРАТУРА

1. Калугин В.В. Андрей Курбский и Иван Грозный. – М., 1998.
2. Ларин Б.А. Язык московского государства // Лекции по истории русского литературного языка. – М., 1978.
3. Лурье Я.С. Иосиф Волоцкий // Словарь книжников и книжности Древней Руси: В 3 вып. Вып. 2. Ч. 1. – Л., 1988.
4. Лихачев Д.С., Лурье Я.С. Послания Ивана Грозного. – СПб, 2005.
5. Послание в Кирилло-Белозерский монастырь // Памятники литературы Древней Руси (вторая половина XVI в.) / Под. ред. Д. С. Лихачева. – М., 1986.

*Інна Редька
(Київ, Україна)*

ОБРАЗНИЙ ПРОСТІР «ПОДВІЙНИХ» БАЛАД В.Е.ХЕНЛІ (ЛІНГВООГНІТИВНИЙ АСПЕКТ)

Подвійна балада є новаторським явищем у поетичному просторі. В її межах відбувається помноження певних елементів баладного прототипу, що створює жанрову неповторність поетичного тексту. Втім, за словами Ю.М.Лотмана, «неповторний» на рівні тексту поетичний знак виявляється зітканим із численних повторних елементів на нижчих рівнях і є включеним у жанрові, стильові та епохальні повторності на

надтекстовому рівні [1, с. 116]. Мета дослідження полягає у з'ясуванні категорії «подвійності» балади в її можливих проявах, зокрема, на рівнях: 1) композиції поетичного тексту, 2) організації концептуальних понять, 3) організації образного простору, маркованого стилістично забарвленими мовленнєвими засобами. Дослідження проводиться на базі двох поетичних текстів: «Double Ballad of Life and Death» [3] та «Double Ballad on Nothingness of Things» [4], які належать авторству В.Е. Хенлі, британському поетові Вікторіанської доби.

Відразу виникає необхідність з'ясувати спорідненість аналізованих текстів із текстами жанру балади. Для цього уточнимо визначення жанрового терміну «балада». Оскільки балада еволюціонувала з часів своєї оформленості як жару, є декілька її потрактувань, тому будемо дотримуватися терміну «баладний прототип», як жанрової моделі, що вміщує сукупність найбільш часто повторюваних ознак балади. Баладний прототип включає наратив, що висвітлює надзвичайні політичні, соціальні, міжособистісні події, катастрофи тощо, які нерідко супроводжуються утаємниченими ірреальними діями; у межах наративу конструюється текстова напруга, шляхом протиставлення таких понять, як ДОБРО::ЗЛО, КРАСА::ПОТВОРНІСТЬ, ВІРНІСТЬ::ЗРАДА, ЖИТТЯ::СМЕРТЬ, що співвідноситься із мотивом трагізму в динаміці. В термінах когнітивної поетики, яка вивчає особливості осмислення автором явищ довкілля та подальшого використання ним концептуалізованої інформації у конструюванні текстових світів, баладу можна трактувати як конструктор, що охоплює доконцептуальний, концептуальний і вербальний рівні та несе інформацію про осмислення автором поняття трагізму. Через аналіз вербального рівня реконструюємо концептуальний і доконцептуальний рівні балади з метою виявлення особливостей авторського творчого світобачення і встановлення співвідношення між ним та культурософським мисленням доби.

Обидва аналізовані тексти визначаються автором як «балади». Втім вони радше є ліричними віршами із наявними в них баладними елементами, що включають 1) баладну сюжетіку (подієвість земного життя у космічному масштабі), 2) текстову напругу, що створюється протиставленням аксіологічно навантажених понять (ПОРОК::ДОБРОЧЕСНІСТЬ), 3) мотиви трагізму в динаміці.

Розглянемо детальніше концептуальний та вербальний рівні згаданих поетичних творів, а також особливості їх композиції.

Обидва аналізовані тексти мають спільну тематику з огляду на потрактування автором місця людини у всесвіті. Такий ракурс розгляду людської сутності формує поняття *незначимості* дій людини, що породжує трагедійність як внутрішню (особистісну) проблему індивіда в авторському розумінні змісту цього поняття (що є типовим для поетики балади).

В обох текстах баладний наратив організований за принципом мозаїки, що передбачає використання автором монтажних технік поєднання фрагментів подієвості (розрізнених дій персонажів) у органічне ціле [6]. На вербальному рівні віршованих текстів мозаїчність подієвості фіксується у паралельних конструкціях: «*Fools may pine, and sots may swill, / Cynics gibe, and prophets rail, / Moralists may scourge and drill, / Preachers prose, and fainthearts quail*» («Double Ballad of Life and Death») або антитезах, як, наприклад, «*The big teetotum twirls, / And epochs wax and wane / As chance subsides and swirls; / But of the loss and gain / The sum is always plain*» («Double Ballad on Nothingness of Things»). Мозаїчний принцип організації наративу дозволяє автору охопити широкий спектр подій людського життя, надаючи йому глобальних рис, значення планетарного масштабу.

Наратив у вірші «Double Ballad of Life and Death» можна розділити на дві частини, які структуруються за реверсивним принципом. Перша строфа вірша ескізно конструює панорамну картину (panoramic view) суєтності людського життя, підводячи розвиток дії до трагічної кульмінації, що виражається ситуативною іронією: «*Let them whine, or threat, or wail! / Till the touch of Circumstance / Down to darkness sink the scales*». Друга строфа вірша конструює деталізовану подію (close-up view) виживання особи в буремних умовах, які виносять її на гребінь слави. У межах алегоричного образу місце розвитку події виступає антагоністом діям людини, проте ситуативна іронія створює неочікувано позитивну розв'язку події: «*What if skies be wan and chill? / What if winds be harsh and stale? / Presently the east will thrill, / And the sad and shrunken sail / Belying with a kindly gale, / Bear you sunwards, while your chance / Sends you back the hopeful hail [...]*». Подієвий реверс у баладі, а отже й конструювання її композиційної «подвійності» створюється метафорою терезів, що співвідноситься в авторській свідомості із логікою вищих сил, які впорядковують життя людини. При цьому людина (незалежно від її внутрішнього світу) осмислюється автором як незначний об'єкт обставин. Це надає віршу рис трагедійності, оскільки індивід у глобальному сенсі позбавляється ціннісних орієнтирів, що на концептуальному рівні вірша передається метафорою A MAN IS A SPECK IN THE STORMY SEA OF LIFE.

Вірш «Double Ballad on Nothingness of Things» конструює наратив низкою органічно поєднаних антитез, які відтворюють два протилежні способи життя людей: «*We grovel, or we reign; / We saunter, or we brawl; / We search the stars for Fame, / Or sink her subterraneanities*». Втім у авторському зображенні жоден із способів життя в кінцевому результаті не має перевагу над іншим, оскільки кінець для грішних і добродесних є завжди одним – *пустотою*, що передається авторською метафорою «*Life is a smoke that curls – / Curls in a flickering skein, / That winds and whisks and whirls, / A figment thin and vain, / Into the vast Inane*». З огляду на наявність двох композиційних ліній, відзначених різною аксіологією, та однією трагічною кінцівкою можна коментувати «подвійність» балади, зазначеної у авторському жанровому визначенні, як тотальний трагізм, який знецінює життя людини та її особистість і позбавляє її ціннісних орієнтирів.

На концептуальному рівні аналізованих текстів протиставляються поняття VICE::VIRTUE (ПОРОК::ДОБРОЧЕСНІСТЬ), які представлені на вербальному рівні низкою дієслів, що в сукупності формують подієвість баладних текстів, проаналізовану вище. У віршованому тексті «Double Ballad of Life and Death» таке протистояння специфікується концептами ДОБРО::ЗЛО; САМОВПЕВНЕНІСТЬ::БЕЗСИЛІСТЬ; УСПІХ::НЕВДАЧА. У вірші «Double Ballad on Nothingness of Things» текстову напругу створює протистояння понять ДОБРО::ЗЛО; УСПІХ::НЕВДАЧА; ДОБРОЧЕСНІСТЬ::ГРІХОВНІСТЬ; ВЕЛИЧЬ::ГАНЬБА; ЕНТУЗІАЗМ::ІНЕРТНІСТЬ; САКРАЛЬНЕ::ПРОФАННЕ; МУДРІСТЬ::БОЖЕВІЛЛЯ. Тут на рівні сюжету зіставляються дві лінії персонажів, які йдуть різними життєвими шляхами до одного й того ж пункту призначення – *Inanity, Nothingness (Пустота)*.

У віршах універсальні метафори (детально описані у відомій праці «Metaphors We Live By» [5]), які складають бінарну опозицію GOOD IS UP::BAD IS DOWN, втрачають своє універсальне значення, або точніше «обнуляють» свою аксіологію при конструюванні текстового концепта NOTHINGNESS.

Глобальні образи у віршах передають масштабність описаних автором явищ. Серед таких образів є *космічний порядок* та *земне життя*. Космічний порядок осмислюється автором у термінах терезів, рух пальчок яких визначає панівні позиції ДОБРА і ЗЛА. Земне життя концептуалізується автором у термінах неспинного циклічного руху – EARTH IS A TWIRLING TEETOTUM. Такі глобальні образи співвідносяться із космічними ритмами, що є присутніми на рівні архетипних образів у поетичних текстах: зміна дня і ночі («*Till the touch of circumstance / Down to darkness sink the scale*»); «*The sad and shrunken sail / bellying with a kindly gale, / Bear you sunwards*»), безперервний циклічний рух («*The big teetotum twirls, / And epochs wax and wane*»). Такі ритми, за словами К.Фрумкіна, являють собою схеми переходу того, що було із тим, що буде [2], а відтак у цьому випадку підкреслюють одвічну трагедійність людського життя на планеті.

Отже, у підсумку зазначимо, що означена автором «подвійність» створених ним балад виявляє себе як композиційний прийом (текстовий реверс), який зіставляє аксіологічно навантажені поняття, нівелюючи їхнє значення. Такий творчий прийом у кінцевому результаті формує два текстові концепти: INSIGNIFICANCE та NOTHINGNESS, які організовують поетичну образність аналізованих текстів.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА

1. Лотман Ю.М. Анализ поэтического текста: структура стиха / Ю.М. Лотман // О поэтах и поэзии. – СПб., 1996. – С. 116–121.
2. Фрумкин К.Г. Мистика ритма / К.Г. Фрумкин. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу до статті: <http://kassandron.narod.ru/commentary/10/16frum.htm>.
3. Henley, W.E. Double Ballad of Life and Death / W.E. Henley. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ілюстративного матеріалу: <http://www.poemhunter.com/poem/double-ballad-of-life-and-death/comments>.
4. Henley, W.E. Double Ballad on Nothingness of Things / W.E. Henley. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ілюстративного матеріалу: <http://www.poemhunter.com/poem/double-ballade-on-the-nothingness-of-things>.
5. Lakoff G. Metaphors We Live By / G. Lakoff, M. Johnson. – Chicago: The University of Chicago Press, 1980. – 242 p.
6. Larson T. The Hybrid Narrative / T. Larson. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу до статті: <http://www.thomaslarson.com/memoir-writing-lectures/210-hybrid-narrative.html>.

*Ибодат Рустамова, Инобат Ҳақимова, Феруза Эргашева
(Фаргона, Ўзбекистон)*

БАДИЙ ИЖОДА СТРУКТУРА ВА УНИНГ АҲАМИЯТИ

“Ҳар қандай бадий асар – мукамал, мураккаб таркиб, (структура). “Монанд сўз” “асарнинг жони” Бадий асарни билиш ва тушуниш ёзувчининг услубий маҳорати ва бадий асарнинг структурасига бевосита боғлиқ ҳодисадир. Ҳар қандай предметни ички тузилишсиз, ички алоқадорликсиз тасаввур этиб бўлмаганидек, бадий асарни ҳам структурасиз тасаввур этиб бўлмайди. Шунинг учун структурал таҳлилга бағишланган тадқиқотлар бугунги кунда тез-тез кўзга ташланмоқда. Жумладан, Д. Қурононов, С.Мелиев, Ҳ. Болтабоевларнинг мақолалари шулар жумласидандир. Биз ҳам юқоридаги изланишларга суянган ҳолда А. Қаҳҳорнинг “Бемор” ҳикоясининг структурасига оид баъзи мулоҳазаларни айтиб ўтишни лозим топдик. “Бадий асар моделини яратиш шеърий асар моделини яратишга нисбатан анча мураккаб” – деб эътироф этади М. Лотмон. Ҳақиқатдан ҳам шеър структурасида аниқ ўлчов ва ритм бор. Шу маънода ҳар бир ижодкор бадий асар яратар экан ўзига хос янги бир шакл яратади. Шеърий асар яратишнинг яна бир қулай томони шундаки, уни яратишда ўзига хос анъана ва тарихий илдизлари бор. Демак, насрий асарнинг яратилишида аниқ бир қолишнинг йўқлиги ижодда шакл эркинлигини беришдан ташқари, ўзига хос масъулиятни ҳам юклайди. Бадий асар структурасида икки хил элемент бор. Улардан бири бадий асар сюжетида у қадар боғлиқ бўлмаган ташқи элементлар ва асарнинг ички структурасига боғлиқ бўлган ички элементлардир. Ташқи элементларга асарнинг воқеаларида бевосита иштирок этмаган элементлар қиради. Масалан, эпиграф, абзац, хотима ва бошқалар. Ички элементлар эса

<i>Діана Касинець</i>	
ВАЖЛИВІСТЬ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ ТА РЕАЛІЗАЦІЯ ЇХ ТВОРЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ В ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ	465
<i>Мар'яна Козуч</i>	
РОЗВИТОК МОВЛЕННЄВИХ КОМПЕТЕНЦІЙ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ	468
<i>Ботагөз Құралқанова</i>	
О.БӨКЕЕВ ПРО ЗАСЫНДАҒЫ АДАМ МЕН ТАБИҒАТ БАЙЛАНЫСЫН СУРЕТТЕУДЕГІ КӨРКЕМДІК ІДЕНІСТЕР	470
<i>Муродил Мирзаев</i>	
ШАРҚ КЛАССИК АДАБИЁТШУНОСЛИГИДА ПОЭТИКА МАСАЛАСИ ТАЛҚИНИ	473
<i>Марія Ощипок</i>	
МОВА І СВІДОМІСТЬ	475
<i>Юлія Пагутяк</i>	
МОВЛЕННЄВА КУЛЬТУРА СУЧАСНОЇ МОЛОДІ: СТАН ТА ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ	477
<i>Дмитрий Попов</i>	
КНИЖНО-СЛАВЯНСКИЕ И РАЗГОВОРНЫЕ ЭЛЕМЕНТЫ В ПУБЛИЦИСТИКЕ ИВАНА ГРОЗНОГО	478
<i>Інна Редька</i>	
ОБРАЗНИЙ ПРОСТІР «ПОДВІЙНИХ» БАЛАД В.Е.ХЕНЛІ (ЛІНГВОКОГНІТИВНИЙ АСПЕКТ)	480
<i>Ібодат Рустамова, Інобат Ҳакимова, Феруза Эргашева</i>	
БАДИЙ ИЖОДДА СТРУКТУРА ВА УНИНГ АҲАМИЯТИ	482
<i>Гулбаҳор Саидганиева</i>	
КЎНГИЛ КАШФИ	484
<i>Олмосхон Солиева</i>	
ЛУТФИЙ ИЖОДИДА ҚАСИДА ЖАНРИ	486
<i>Наталія Софілканич</i>	
ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ВИВЧЕННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ	489
<i>Махбуба Шокирова, Хушид Убайдуллаев</i>	
ТИЛНИНГ КОНЦЕПТ ЁНДОШ ТУШУНЧАЛАРИ ҚАТОРИДАГИ ЎРНИ	491
<i>Рашид Шукуров, Икромжон Ҳабибжонов</i>	
СЎЗЛАРНИ ДИФФЕРЕНЦИАЦИЯЛАШДА ДИАЛЕКТАЛ ВАРИАНТЛАРДАН ФойДАЛАНИШ	493
<i>Дилафруз Юлдашева, Гулноза Наркабилова</i>	
ЗООНИМЛАР БОЛАЛАР НУТҚИГА ТАЪСИР ЭТУВЧИ ОМИЛ СИФАТИДА	495
ФІЛОСОФІЯ	
<i>Валерий Кóсяк</i>	
О (ДЕ)ИДЕНТИФИКАЦИИ, ОТЧУЖДЕНИИ И ОДИНОЧЕСТВЕ	497
<i>Ольга Поправко</i>	
ФІЛОСОФСЬКЕ ОСМИСЛЕННЯ СВЯТА В КОНТЕКСТІ КУЛЬТУРИ	500
<i>Ігор Шарун, Ірина Рябченко</i>	
ФІЛОСОФСЬКИЙ АНАЛІЗ ГЛОБАЛЬНИХ ПРОБЛЕМ СУЧАСНОСТІ ТА ШЛЯХИ ЇХ ПОДОЛАННЯ	502
ХІМІЯ	
<i>Атабек Каипбергенов, Ақтам Эркаев, Оқилхон Шадманов, Зокир Тоиров</i>	
СОСТАВ ТЕХНИЧЕСКОГО МОЮЩЕГО СРЕДСТВА НА БАЗЕ СУПЕР-ЩЕЛОЧИ	505